

VIIKINGID

60 Punkti

1. Viikingite retked

Kokku **8p/___**

1.1 Kuigi viikingite retki on teada ka varasemast ajast, peetakse just Lindisfarne'i kloostri ründamist 793. a viikingiaja alguseks. Miks? **1p/___**

V: See oli esimene korralikult dokumenteeritud viikingite rüüsteretk/esimesed kirjalikud allikad/andmed/esimesena kirja pandud viikingite rüüsteretk.

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 72;

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 33.

1.2. Vasta küsimustele, tuginedes kaardile "Euroopa viikingiajal" ja oma teadmistele.

Iga vastuse puhul 3 õiget - 2p, 2 õiget - 1p

A. Millisest kolmest tänapäeva riigist olid viikingid pärit? **2p/___**

V: Rootsi, Taani, Norra

B. Nimeta kolm tänapäeva riiki, mis jäid Idateele ehk Austrvegrile. **2p/___**

V: Rootsi, Eesti, Läti, Soome, Venemaa, Valgevene, Ukraina, Türgi, Kreeka, Bulgaaria, Rumeenia, Kasahstan, Iraak, Iisrael, ...

C. Nimeta kolm piirkonda, mille lääneviikingid avastasid ja/või asustasid, seilates põhja poole. **2p/___**

V: Island, Gröönimaa (Taani), Ameerika/Vinland/Newfoundland/Kanada, Teravmägede saarestik/Svalbard, Fääri ja Shetlandi saared, Iirimaa/Šotimaa.

Allikad:

Viikingiaeg. Eesti lugu. Ain Mäesalu, 13.11.2004, 8.-10. min;

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, 4-6. min;

Viikingite suur kaubatee läbi Eesti. Alo Lõhmus. Imeline Ajalugu 11, 2016, lk 31-32;

Kes olid viikingid. Marika Mägi, <https://www.kasmu.ee/et/content/kes-olid-viikingid>

Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 150-152.

1.3 Millise tänapäeva riigi valitsejateks kutsuti legendi kohaselt viikingid/varjaagid? 1p/___

V: Venemaa, lugeda õigeks vastuseks ka Ukraina

Allikad:

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, 19.-20. min;

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 32-33.

2. Viikingite hierarhia

Kokku **9p/___**

2.1 Leia eestikeelsete mõistete loetelust õige vaste skandinaaviapärasele mõistetele (üks vaste jääb üle) ja lisa see õigesse kohta. Kirjuta skandinaaviapärase mõiste vasakpoolsel skeemil õigesse kohta.

Eestikeelsete mõistete loend: ihukaitsjad, preestrid, orjad, vabad maaomanikud/talupojad, sõjaväejuhid, valitsejad, väikekuningad/ülirikud 5p/___

Punkti saab, kui mõistel on õige vaste ja mõiste on kantud skeemil õigesse kohta.

Kuningad		
Huskarlid	Stallerid	Huskarlid - ihukaitsjad, otsetõlkes „majamehed“, Stallerid – sõjaväejuhid, otsetõlkes „tallimehed“
Jarlid		Jarlid - väikekuningad/ülirikud Kuningad - valitsejad
Bondid		Träälid – orjad, vangi langenud või võlgu jäänud Bondid – vabad maaomanikud/talupojad
Träälid		

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 32-33;

Põhjala kuningad. Bjorn Bojesen, Andreas Abidgaard. Imeline Ajalugu 7, 2018, lk 28.

2.2 Viikingipealike omavaheline läbisaamine võis olla nii hea kui ka halb. Too mõlema variandi juurde selgitav näide. 2p/___

V: Hea läbisaamine –

Ühised sõjalised rünnakud: Svend I Harkhabe ja Olav I Tryggvason ründasid Inglismaad, Hastein ja Björn Raudkülg vallutasid Luna, Asgeir ja Gunnar vallutasid Nantesi.

Allikas:

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 31. 25 ja 30.

V: Halb läbisaamine -

Võimuvõitlus: intriigid ja rivaalitsemine oli nii dünastiate sees kui ka nende vahel, toimusid ka pärilussõjad.

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 33;

Põhjala kuningad. Bjorn Bojesen, Andreas Abidgaard. Imeline Ajalugu 7, 2018, lk 32.

U 650. a Uppsalas kutsus kuningas Ingjald kolleegid peole ja tappis nad (süüitas maja).

Allikas:

Põhjala kuningad. Bjorn Bojesen, Andreas Abidgaard. Imeline Ajalugu 7, 2018, lk 31.

Sisult õige vastus annab punkti. Vastamisel piisab üldistavast vastusest, ei ole tingimata vaja nimetada konkreetseid nimesid või sündmust.

Kui õpilane toob vastuseks mõne muu tõese näite heast või halvast läbisaamisest, aga mida antud allikates polnud, siis lugeda samuti õigeks. Näiteks toimusid Uppsalas religioossed pidustused, millest võtsid osa pealikud üle kogu Rootsi.

2.3 Kui noormees oli jõudnud kilbikandja (kannupoiss) seisusesse, siis kinkis pealik talle kuldse sõrmuse. Mida see kink tähendas/sümboliseeris? 1p/___

V: Sõrmus sümboliseeris lepingut, kus noor hirdimees vandus truudust pealikule ja pealik lubas, et nooruk saab rikkaks ja kuulsaks./ sümboliseeris lepingut pealiku ja tema hirdimehe vahel.

Õpilane saab punkti, kui vähemalt üks allajoonitud kohtadest on välja toodud.

Allikas:

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 27.

2.4 Selgita ühe näite abil, millel põhineb ajaloolaste arvamus, et viikingi naisel oli mehega peaaegu võrdne staatus? 1p/___

V: Neid oli maetud sarnaselt meestega; naistelegi püstitati ruunikive; ruunikividel on juttu naistest kui maaomanikest ja nende rikkusest (heldusest sildade rajamisel), naised kui pärandisaajad (Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 34);

Olav Tryggvasoni saagas oli kuninganna Thyral sama palju kaaskondlasi kui ta abikaasal Olavil (Põhjala kuningad. Bjorn Bojesen, Andreas Abidgaard. Imeline Ajalugu 7, 2018, lk 35);

Hauapanused naiste matustes tõenäoliselt viitavad naise olulisele positsioonile tollases ühiskonnas (Kes olid viikingid. Marika Mägi);

Viikinginaine sai abielludes kaasa pruudiluna (raha, esemed, mis osaliselt kindlustasid pruudile majandusliku sõltumatuse mehest), mis jäid edaspidi tema isiklikuks varanduseks, mida mees luba küsimata kasutada ei võinud; naisel oli õigus end mehest lahutada, kui abikaasa teda halvasti kohtles; mitmed naised osalesid ka viikingiretkedel/.../; oli ka lahingutes osalenud

naissõdalasi. (Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 149-150)

Sisuliselt õige vastus annab punkti. Punkti ei saa, kui vastuseks on vaid “väljakaevamiste järgi” vms.

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 34;

Põhjala kuningad. Bjorn Bojesen, Andreas Abidgaard. Imeline Ajalugu 7, 2018, lk 35;

Kes olid viikingid. Marika Mägi, <https://www.kasmu.ee/et/content/kes-olid-viikingid> ;

Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 149-150.

3. Viikingite välimus

Kokku 3p/___

3.1 Kunstnik on joonistanud viikingi. Ajalooliselt ei ole pilt tõepärane. Mis on pildil valesti? 1p/___

V: Viikingite peakatetel/kiivritel polnud sarvi.

FOTO: Mary Evans Picture Library/GROSV/Scanpix

<https://heureka.postimees.ee/4148673/viis-asja-mida-sa-ilmselt-viikingite-kohta-varem-ei-teadnud>
05.07.2019

Allikad:

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, 1-2 minut;

Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 150;

Kes olid viikingid. Marika Mägi, <https://www.kasmu.ee/et/content/kes-olid-viikingid> .

3.2 Viikingitele oli enesestmõistetav, et kord nädalas tuleb kogu mustus maha pesta, seda tehti laugardagr´il (laupäev).

A. Mida tähendas vananorra keeles sõna „laugardagr“? 1p/___

V: pesupäev

3.3 Viikingite hulgas olid väga hinnatud heledad juuksed ja habe. Mis võtet kasutasid viikingid enda blondeerimiseks? 1p/___

V: Hoidsid kanget seepi juustes ja habemes, juuste ja habeme pleegitamiseks kasutati seepi.

Allikas:

Viikingite pesupäev. Bjorn Bojesen. Imeline Ajalugu 1, 2018, lk 91.

4. Viikingite käsitöö

Kokku **4p/___**

Kirjuta lause lõppu, kas lause on õige või vale.

Kõik õiged - 4p, 5-6 õiget - 3p, 3-4 õiget - 2p, 2 õiget - 1p

1. Raua tootmine soomaagist sai Skandinaavia maades alguse viikingiajal. - **vale**
2. Hilisviikingiajal leidus Eestis seppi, kes valmistasid väga kvaliteetseid relvi, oskasid neid damaskida ja hõbedaga kaunistada. - **õige**
3. Skandinaavia maades oli väga levinud luutöö, muuhulgas on leitud hauapanusena vaala abaluust valmistatud triikimislauad. - **õige**
4. Luutöö luksuslikumat poolt esindas morsaluu, mida kohapeal kasutati iluesemete, näiteks karbikeste nikerdamiseks ja eksporditi töötlemiseks teistesse maadesse. - **õige**
5. Nahkesemed olid viikingiajal äärmiselt olulised, aga kuna loomanahk on orgaaniline materjal, siis on nahast esemed vaid harva säilinud. - **õige**
6. Kanga värvimiseks kasutati looduslikke, peamiselt taimedest valmistatud värve, mis andsid väga erksaid ja sooje toone. - **õige**
7. Viikingid oskasid väga hästi klaasi valmistada, millest tegid oskuslikult värvidega mängides erivärvilisi ja rikkalikult kaunistatud klaasanumaid, mida veeti Skandinaaviast Venemaale ja kaugemalegi. - **vale**

Allikad: Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 44-49;
Viikingite suur kaubatee läbi Eesti. Alo Lõhmus. Imeline Ajalugu 11, 2016, lk 34.

5. Viikingite laevad ja kaubandus

Kokku **5p/___**

5.1 Kirjuta laeva pildi juurde õige laevatüüp. Vastamisel lähtu sellest, milleks laeva kasutati. **2p/___**

A. kaubalaev

B. sõjalaev

Allikas:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 55.

5.2 Viikingite laevad olid pikkusega võrreldes suhteliselt kitsad ja madala süvisega. Nimeta kaks eelist, mis selline laevakuju andis viikingitele. **2p/___**

1. Lubas liikuda jõgesid mööda kaugele sisemaale.

2. Lubas hõlpsasti peaaegu randa sõita, kust sai madalasse vette hüpata.

3. Laeva oli võimalik transportida maismaal.

4. Purjedeta oli madal ja kitsas laev võimalikele maismaal seiravatele vahtidele peaaegu märkamatu.

5. Sellise konstruktsiooniga laevad olid kiired - 7,4 km/h ja jõudsid enne kaldale, kui jõuti vägesid nende vastu koondada. Sama kiirelt suudeti ka lahkuda, enne kui abivägi ohvritele appi jõudis.

Allikad:

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 30;
Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 51;
Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 28;
Viikingiaeg. Eesti lugu. Ain Mäesalu. 13.11.2004, alates 5:50.

5.3 Milliste arheoloogiliste leidude põhjal saab järeldada, et Gotland oli viikingiajal oluline ja jõukas rahvusvaheline kauplemisskoht, kust viis läbi kaubatee Skandinaaviast islamimaadeni? 1p/___

V: Seal on leitud suur hõbedakogus (üle 700 hõbeaarde), erinevatest piirkondadest pärit mündileiud, dirhemid, leitud rohkelt hõbeaardeid, mis viitavad islamimaadele. Vastuseks sobib ka, et on leitud islamimaadest pärit esemeid.

Punkti saamiseks piisab ühest vastusevariandist.

Allikas: Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 56.

6. Viikingite linnad

Kokku 3p/___

Kumba linna iseloomustavad järgmised tunnused/laused? Kui mõni tunnus/iseloomustus käib mõlema linna kohta, siis tee + märk mõlemasse kasti.

Kõik õiged read - 3p, 3-4 õiget rida - 2p, 2 õiget rida - 1p

Hedeby Taanis	tunnus/iseloomustus	Birka Rootsis
+	Kaitsevalli olemasolu	+
+	Veekogu naabruses	+
	Jäeti maha 10. sajandi lõpus ja uueks keskuseks sai Sigtuna .	+
+	On leitud teadaolevalt suurim viikingite kaubalaev, mis võis transportida kuni 60 tonni kaupa.	
+	Kiriku olemasolu	+

Allikas:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 58-64.

7. Viikingi sõjamees ja relvastus

Kokku 7p/___

7.1 Keda/mida tähistati Islandi saagades sõnaga „berserk“? 1p/___

Metsikult võitlevaid sõjamehi. Õigeks lugeda ka huntmees/karumees.

7.2 Mis oli berserkide roll lahingus? 1p/___

Nad pidid olema nn löögirusikaks, pidid vaenlast hirmutama ja vaenlase lahingurivi segamini ajama, vaenlase rivistusest/kaitsest läbi murdma, et neid saaks tagantpoolt rünnata.

Sisuliselt õige vastus annab punkti. Punkti ei saa, kui vastuseks on vaid “sõdida”.

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 70;
Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 26, 29.

7.3 Mis relva on kirjeldatud? 1p/___

Neid relvi hinnati kõigist relvadest kõige enam ja just need relvad olid viikingite relvastuses tehniliselt kõige täiuslikumad ja kunstiliselt kõige viimistletumad. Nende relvade valmistamisel kasutasid relvasepad mõnikord ka nn keedudamastseerimise teel valmistatud musterterast, et muuta relv kas vastupidavamaks või lihtsalt uhkemaks.

V: Mõõk

Allikas:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 69.

7.4 Viikingid vooderdasid mõõgatupe seestpoolt villaga? Mis oli selle eesmärk? 1p/___

V: Villale iseloomulik õli/rasv aitas vältida tera roostetamist.

Allikas:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 70.

7.5 Relvade kandmine oli vaba viikingimehe kohustus ja privileeg. Sõdalase varustuses oli neli põhirelva: kirves, mõõk, oda ja kilp. Neil kõigil oli tugev sümboolne väärtus, kuna need n-õ seostati jumalate väega. Iga relvaga seostati mõnda kindlat jumalat. Millist relva millise jumalaga seostati? Ühenda paarid. Kirjuta õige täht õige numbri ette. 3p/___

Kõik õiged 3p, kolm õiget – 2p, kaks õiget – 1p

D	1. kilp	A. Odin
C	2. kirves	B. Freyr
A	3. oda	C. Thor
B	4. mõõk	D. Freya

Allikas: Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk 28.

8. Viikingite sihtmärgid ja taktika

Kokku **4p/___**

8.1 Suuremad vaimulikud keskused olid kohad, mis tõmbasid viikingeid ligi. Vaimulike keskuste kaudu võisid viikingid oma rüüsteretkedel teenida suurt kasu ka ilma sõdimata.

Selgita kahe näite abil, miks viikingid jätsid mõnikord hooned hävitamata ja kloostrielanikud ellu. **2p/___**

V: Hooned – helde tasu eest hooned säästeti, ülejäänud rüüstati, pandi põlema ja elanikud viidi orjadena kaasa

V: Kloostrielanikud – tuvastati preestrid, rikkad kaupmehed ja kõrgemast seisusest inimesed, juhtivate kirikutegelaste ülikutest sugulased, pered olid valmis maksma lunaraha vangi võetute eest

Sisuliselt õige vastus annab punkti

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, 72-73;

Viikingid olid Põhjala spartalased. Thomas Hebsgaard. Imeline Ajalugu 3, 2016, lk. 28-31

8.2 Eristatakse kahte tüüpi viikingeid - lääneviikingid ja idaviikingid. Lääneviikingeid peetakse sõjakamateks ja vägivaldsemateks kui idaviikingeid. Miks see nii oli? **1p/___**

V: Kui lääneviikingid läksid rüüstama üle mere rannikut, siis nad said väga kiiresti tagasi minna. Idaviikingid pidid kasutama jõgesid, tihti randuma ja paate/laevu mööda maad vedama. Nad ei saanud endale vaenlasi lubada, sest neil oli vaja sama teed pidi tagasi tulla.

Sisuliselt õige vastus annab punkti

Allikas:

Uudiseid viikingiajast 2. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 27.04.2019, 20. minut.

8.3 Pildil on Canterburys asuv "Codex Aurelius", mis sisaldab nelja evangeeliumi ja on kirjutatud 8. saj keskel. Hiljem on sinna lisatud lehekülg, kus mainitakse viikingeid. Mis seos oli viikingitel selle raamatuga? **1p/___**

Evangeeliumiteksti kohal ja all asub 9. sajandil lisatud kirjeldus, kuidas raamat osteti tagasi selle röövinud viikingitelt.

Allikas:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 74.

9. Viikingite religioon

Kokku **6p/**__

9.1 Ühenda paarid. Kirjuta õige täht õige numbri ette. Üks mõiste jääb üle. **3p/**__

Kõik õiged 3p, 3 õiget – 2p, 2 õiget - 1p

B	1. Asgard	A. Lahingus langenute asupaik
A	2. Valhalla	B. Seal elasid jumalad
	3. Yggdrasil	C. Maailmalõpulahing, jumalate ja hiidude vaheline lõppvõitlus
C	4. Ragnarök	D. Lahingujumala naissoost abiline
D	5. Valküür	

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 116, 167;

Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 154-155.

9.2 Mis jumalat on kirjeldatud? Lisa lünka õige jumala nimi. **3p/**__

a) Ta pantis ühe oma silma sõõmu eest tarkuseallikast ja laskis end üles puua, et mõista ja omandada ruunides peituv maagiline jõud. Ta oli lahingujumal, kes võis muuta enda kuju ja salakavalalt petta, samuti oli ta luule ja veel paljude eluvaldkondade jumal. – **Odin**

b) Ta oli viikingite panteoni tähtsuselt teine jumal, kes tappis hiide oma maagilise vasaraga. Ta oli otsekohene ja usaldusväärne ning valmis kõiges võistlema. – **Thor, lugeda õigeks ka kirjapilt Tor**

c) Viikingite kolmas tähtsam jumal oli viljakusjumalate ülem, armastus- ja viljakusjumalanna vend. Ta oli hea ilma jumal, mida läks tarvis saagikoristamisel ja üldse saagi saamiseks, mistõttu teda seostati ka jõukuse ja heaoluga üldiselt. - **Freyr. Lugeda õigeks ka Freir ja Frey.**

Allikad:

Avastusretk viikingite maailma. Richard Hall. Koolibri, 2008, lk 166-167;

Õpik 7. klassile. I osa. Keskaeg. Kerttu Palginõmm, Madis Maasing. Tallinn: Maurus, 2017, lk 154-155.

10. Viikingiaegne Eesti

Kokku **11p/**__

10.1 Vasta küsimustele pildi ja oma teadmiste põhjal. **2p/**__

Tekst kivil: “Ragnfrid lasi püstitada selle kivi Björnile“

1. Mis kiviga on tegemist?

ruunikivi/mälestuskivi/hauakivi

2. Miks on see kivi pühendatud Björnile?

Björn hukkus Virumaal võitluses eestlastega/langes lahingus/isa leinas oma poega

Sisuliselt õige vastus annab punkti

Allikas: Viikingiaeg. Eesti lugu. Ain Mäesalu. 13.11.2004, alates 30. minutist.

10.2 Vali loetelust, millise viikingikuninga tegevust on kirjeldatud. Lisa õige nimi lünka. Üks nimi jääb üle. 3p/___

Loetelu: kuningas Olav Tryggvasson, kuningas Erik, kuningas Ingvar, kuningas Olaf Püha

A. Yngligite saaga kirjeldab, et oletatavasti 600. aasta paiku tegi Rootsit valitsenud kuningas sõjakäigu Läänemaale, seejuures olevat rüüstatud kohta nimega Stein. Kuid siis jõudis kohale arvukas eestlaste vägi, rootslased aeti minema ning kuningas tapeti. Ta olevat maetud merekaldale kalmukünka alla. - **kuningas Ingvar**

B. Tema kohta öeldakse ühes saagas, et aastal 1008 olevat see Norra kuningas üritanud vallutada Saaremaad. Ootamatult tabatud saarlased olevatki nõustunud makse maksma, seejärel aga kogunud kokku sõjaväe ning rünnanud. Kuningas sai saarlastest küll jagu, kuid loobus nende anastamise plaanidest ja sõitis koju. - **Olaf Püha**

C. Selle Norra kuninga lapsepõlvest pajatab saaga, et 967.a. sõitis tollal kolmeaastane kuningas koos oma emaga kaupmeeste seltsis Novgorodi onu juurde, kui neid merel ründasid eesti mereröövlid.

Kuningas sattus oma emast lahku ning müüdi koos kahe kaaslasega eestlastele. Kuningas kasvas Eestis üles ja vabanes alles kuue aasta pärast, kui tema onu teda juhuslikult turul silmas ning tema ja Torgilsi vabaks ostis. - **Olav Tryggvasson**

Allikad:

Viikingite suur kaubatee läbi Eesti. Alo Lõhmus. Imeline Ajalugu 11, 2016, lk 39; Viikingiaeg. Eesti lugu. Ain Mäesalu. 13.11.2004, alates 15. minutist; Kes olid viikingid. Marika Mägi. <https://www.kasmu.ee/et/content/kes-olid-viikingid>

10.3 Seoses looduslike protsessidega toimus 10. sajandil kaubateede ümberpaiknemine. Birka ja Ahvenamaa kaotasid oma tähtsuse, esile tõusis Gotland. Muutused toimusid ka Eesti aladel. Seni tähtsad sadamakohad tänapäeva Keila ja Vääna jõe alamjooksu piirkonnas (Vomentagana) jäeti maha. Tähtsaks muutus Jägala ja Pirita jõe vaheline ala, kust on leitud palju 11. sajandist pärinevaid aardeleide. Mis looduslik protsess seda põhjustas? 1p/___

V: Põhjuseks on maakerge/rannakerge.

Allikas: Uudiseid viikingiajast 2. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 27.04.2019, alates 3. minutist.

10.4 Eesti põhjarannikul ja ka Peipsi idakaldal paiknesid linnusasulad, mis olid seal juba eelviikingiajal, kuid saavutasid viikingiajal oma hiilguse ja võimsuse. Asulad ei paiknenud otse rannikul, vaid mõned kilomeetrid sisemaal jõesuudmest eemal.

Too välja üks põhjus, miks viikingid peatusid neis linnusasulates. [1p/___](#)

Seletus : Linnusasulad olid kohad, kus kaubeldi, sai vajadusel tormivarju, kaitset, täiendada toidu- ja joogivee varusid.

Allikas:

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, alates 12. minutist.

10.5 Aardeleidude kaardi põhjal paiknevad 9.-10. sajandi leiud rannikupiirkonnas. Ainus erand on Emajõe joon Peipsi järvest kuni Põltsamaani. Kõige rohkem on aardeid leitud Tartu ümbrusest. Selle põhjal on võimalik järeldada, et Tartus oli viikingiajal väga oluline sadam.

Millega seoses toimus Tartu esiletõus sadamana? [1p/___](#)

Seletus: Tartu tõuseb esile olulise sadamakohana just seoses Pihkva esiletõusu ja õitsenguga. Õigeks lugeda ka Truvori tulek Pihkvasse. Samuti lugeda õigeks vastused, mis toovad välja Tartu sadama seose idakaubandusega/idadeega

Allikas:

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, alates 18. minutist.

10.6 Salme laevade leidmine 2008. ja 2010. a on olnud erakordne sündmus viikingiaja uurijate ja huviliste seas. Laevamatuseid on leitud nii Eestist kui ka Skandinaaviast varemgi, kuid Salme leiud on erakordselt informatiivsed.

Mis on Salmest leitud laevamatuste juures teisiti kui enamike teiste leitud laevamatuste puhul? [1p/___](#)

V: Miks Salmet rõhutatakse - lahingmatused on jäänud põletamata - saab infot purje kohta, paatide välisilme, ehted, relvad, luustikud on säilinud ja saab DNA-analüüsi teha.

Allikas:

Uudiseid viikingiajast 1. Eesti lugu. Mauri Kiudsoo. 20.04.2019, 25.-28. minut.

10.7 Loe teksti ja too välja kaks asjaolu, mille põhjal arvatakse, et üks sõjameestest on olnud kuningas.

2p/___

Salme laevad on aastatest 700-750 ja seega tõenäoliselt vanimad Läänemere äärest avastatud purjelaevad. Ajaloolaste arvates on sealsesse ühishauda maetud Skandinaavia päritolu ülikud oma kaaskondsetega. Esimesest laevast leiti 7 mehe luustikud ja nendega oli kaasa pandud 71 vaalaluust mängunuppu ja kahe jahikulli ilma peata skeletid. Teisest laevast leiti 36 skeletti, 40 mõõka, 14 kilpi, mis katsid surnukehi, ja 251 mängunuppu, mille hulgast kuningat tähistanud tihvtiga nupp oli ühele surnule suhu asetatud. Lisaks oli talle kaasa pandud rikkalikult esemeid, mille hulgas oli kullatud pronksist käepidemega mõök. Kõik laevast leitud kallimad mõõgad olid kas katki murtud või kokku väänatud.

1. Kuninganupp oli ühe surnu suhu asetatud;

2. rikkalikult panuseid, sealhulgas kullatud pronksist käepidemega mõök.

Allikas:

Viikingite suur kaubatee läbi Eesti. Alo Lõhmus. Imeline Ajalugu 11, 2016, lk 36.

Koostajate kontaktandmed:

Liivi Vislapuu ja Triin Viiron